24 / JARO 2018

ČTVRTLETNÍK PRO OBNOVU
ČESKÉ FILANTROPIE

UMĚNÍ DAROVAT

THE ART OF GIVING

KRYPTODOBRO S BITCOINY

KDYŽ NEZISKOVÝM ORGANIZACÍM PŘISTANOU NA KONTĚ KRYPTOMĚNY

EDITORIAL

Vážení čtenáři,
vítejte u nového čísla Umění darovat.

Stála jsem spolu s tisíci dalšími lidmi v rozhicované O_2 aréně, kde se posledního dne v lednu schylovalo k monstróznímu koncertu. Hvězdy Depeche Mode už se míhaly na setmělém podiu kolem nástrojů, lidé se tišili. A pak to přišlo. Nezačal koncert, ač byla atmosféra na spadnutí. Na zadní projekci se objevily záběry dětí a matek, které se vlekly se špinavými plastovými kanistry. Vyprodaná aréna zkoprněle sledovala dvouminutový film, kde nabíraly děti v různých vyprahlých koutech světa zbytky vody z louží a vzápětí kolem stříkala voda ze zkušebních vrtů studní. Těsně před začátkem se obřími písmeny na plátno napsalo: www.charitywater.org/depechemode. Byl to silný a dojemný moment. Všichni viseli očima na plátně, přesně jak Depeche Mode chtěli. Že byl koncert famózní, je asi jasné, ale ta výzva k dobročinnosti ve prospěch lidí bez vody byla strhující. To skvělé načasování, pochopení vlastní síly a významu a jejich proměnění v něco užitečného je to, co z nich dělá nestárnoucí, relevantní kapelu.

Stejně nestárnoucím se zdá být i Šimon Pánek, který Umění darovat poskytl lehce bilanční rozhovor. Přesně polovinu života strávil vedením jedné z největších humanitárních organizací ve střední Evropě. Jediné, co by prý býval změnil, kdyby se mohl vrátit o čtvrtstoletí zpět, by byla větší péče českému prostředí. Tehdy se mu zkrátka zdálo, že u nás demokracie zapouští kořeny hlouběji, než se jeví dnes.

Ještě bych zmínila téma kryptofilantropie, fenomén, který se objevil krátce po nástupu kryptoměn. Jak se můžete na našich stránkách dočíst, nevíme přesně, kdo daruje a odkud, nicméně například takový kryptofilantrop Pine to očividně myslí se světem dobře.

A chcete-li se seznámit s celým zástupem fantastických lidí a jejich myšlenek, které vedly k dobrým činům, nezapomeňte si přečíst portréty finalistů Ceny Via Bona na www.cenaviabona.cz. Rozsvítí Vám to den.

Přejeme Vám krásné jaro,

Nora Grundová
šéfredaktorka

Jiří Bárta
ředitel Nadace Via

KDYŽ MÁ ŽENA PENÍZE

Expertní stůl Digitální dárcovství: Trendy 2018, který uspořádalo Fórum dárců 31. ledna, potvrdil, že pro neziskové organizace je digitální dárcovství velké téma i v tomto roce. Novinkou bude **propojení online a offline dárcovství,** kdy klasické kasičky a hotovost na charitativních akcích nahradí přenosné terminály a platební karty. Svou důležitost si stále udržují dárcovské SMS. Veřejnost si uvědomuje, že DMSku může mít jen prověřená organizace, a proto se nebojí posílat dárcovské textové zprávy i ve vyšších cenových hladinách. „Pokud mohu srovnat kampaně na DMS z roku 2016 a 2017, pak potvrzuji, že zpráv přišlo zhruba stejně, ale výtěžek byl trojnásobný," uvedla například Irena Fodorová z Nadace Jedličkova ústavu.

2

5. března filantropka Melinda Gatesová oznámila, že se svým mužem Billem Gatesem věnují v průběhu čtyř let **170 milionů dolarů** na podporu projektů zaměřujících se na ekonomické zlepšení postavení žen ve světě. „Ekonomická síla žen je nejslibnějším krokem k genderové rovnosti. Výzkumy ukazují, že ženy mnohem spíš než muži své peníze utratí za věci, které vyvedou rodinu z chudoby, jako zdravé jídlo, lékařskou péči a vzdělání."

O čtyři dny později se přidal i **ExxonMobil.** Na den MDŽ vyhlásil, že věnuje 7 milionů dolarů v grantech na podporu ženského podnikání.

A 30 milionů dolarů letos v březnu Mark Zuckerberg a jeho žena Priscilla Chan věnují Harvardské univerzitě a MIT, aby tu vědci řešili problém nízké gramotnosti mezi studenty základních škol v USA.

Americký zpěvák a hudebník David Byrne se rozhodl založit projekt **Důvody k radosti** (Reasons to Be Cheerful). „Když se ráno vzbudím a čtu si noviny, jsem z toho v depresi půl dne." Bývalý frontman Talking Heads proto otevřel online stránky, kde se v rubrikách Zdraví, Kultura nebo Město/Doprava píší pozitivní zprávy ze světa.

Ve čtvrtek 22. února se v České republice rozběhl 7. ročník mezinárodního akceleračního programu **Social Impact Award** zaměřeného na rozvoj společensky odpovědného podnikání mladých lidí. Díky němu své podnikání rozjely společnosti jako Czechitas, Pragulic, Rekola, Bezobalu, Frusack, NáZnak a další. Letos se mohou hlásit i lidé ve věku od 14 do 30 let. Přihlášky jsou otevřené od 1. března do 30. dubna 2018. Porota z nich posléze vybere 10 projektů, které v červnu nastoupí do programu.

Česká televize vyhlašuje výběrové řízení na příspěvky z **Adventních koncertů 2018.** Sbírka vloni rozdělila rekordní částku téměř 10 milionů korun mezi čtyři vybrané projekty. Neziskovky, které nebyly touto sbírkou dosud podpořeny, mohou zasílat své vypracované projekty do 30. dubna.

Sekce Člověka v tísni Varianty, zabývající se interkulturním vzděláváním, právě vydala knihu **Farídova jízda rikšou.** Napsala ji irská autorka Rowan Obermanová. Příběh bangladéšského chlapce Farída a příhody, které se mu stanou během jediného dne, učí děti o globálním obchodování, klimatických změnách i migraci. Kniha je ke koupi na stránkách varianty.cz.

3

KDYŽ SE RÁNO VZBUDÍM A ČTU SI NOVINY, JSEM Z TOHO V DEPRESI PŮL DNE.

Americký hudebník David Byrne k důvodu, proč založil mediální projekt Důvody k radosti.

Zdroje: www.huffingtonpost.com, www.nadacevia.cz, www.reasonstobecheerful.com, www.ceskatelevize.cz, www.varianty.cz, www.donorsforum.cz

NA DOBRÉ CESTĚ

TEXT: NORA GRUNDOVÁ, FOTO: ARCHIV NADACE VIA

21. ročník Ceny Via Bona je v plném proudu. Ocenění silných filantropických příběhů, myšlenek, které umožňuje Nadace Via, kopíruje vývoj filantropie v Česku. Loňský, jubilejní 20. ročník Ceny byl výjimečný tím, že ocenil vybrané filantropické příběhy za celých posledních dvacet let.

Letos se nadace dívá do budoucnosti, ústředním motivem Ceny Via Bona 2018 jsou inovace: neobvyklé formy podpory, zapojení moderních technologií do dobročinných aktivit či jen nové, dosud neznámé počiny. Od podzimu do zimy lidé zasílali příběhy dobrých skutků a jejich autorů ze svého okolí, sešlo se rekordních 140 nominací. Nezávislá komise vybrala patnáct finalistů v pěti kategoriích: Srdcař, Mladý srdcař (do 26 let), Dobrá firma, Mecenáš a Závěť pomáhá.

Kteří z nich se stanou vítězi a obdrží sošku Františka Skály, je na veřejnosti. Od 8. března do 30. dubna mohou lidé vybrat nejsilnější z příběhů ve veřejném hlasování na www.cenaviabona.cz. Připravili jsme pro vás krátké představení finalistů:

4

DOBRÁ FIRMA

Lokál CZ

Díky projektu Oběd pro dalšího je možné koupit v síti restaurací Lokál oběd lidem bez domova. Zákazníci již nakoupili přes 2 200 poukázek na oběd pro dalšího.

Mjölk architekti

Architektonické studio Mjölk oživuje Liberec filmovým festivalem KI-NO. Rovněž organizuje běžecké závody Divočina v neobvyklých lokalitách.

Naturfyt-BIO

Majitel firmy Naturfyt – BIO Rodan Hojgr pomohl spolku Arnika s programem zaměřeným na obnovu stromů a alejí v Jeseníku. Prostřednictvím spolku Sudetikus podpořil organizaci místních akcí.

MECENÁŠI

Karel Janeček

Matematik, bojovník proti korupci a známý český filantrop stál za založením NF Karla Janečka, NF Proti korupci, NF Neuron. Dlouhodobě podporuje rozvoj vědy, vzdělávání a politického prostředí bez korupce. Sestavil volební koncept Demokracie 2.1.

Libor Malý

Pomáhá proti předluženosti Čechů a propaguje nový směr „ekonomiky daru" k udržitelnosti rozvoje společnosti. Byl nominován za stálou podporu organizace Člověk v tísni a sociální sítě Hearth.net, šířící princip ekonomiky daru.

Tomáš Drnek

Pomáhá nejen finančně organizaci Otevřená OKNA podporující lidi se zdravotním postižením, jejich rodiny, seniory a pěstounské rodiny. Zdarma jim poskytuje právnické a ekonomické rady a pomáhá se zadáváním zakázek pro chráněné dílny, které organizace provozuje.

MLADÍ SRDCAŘI

Alžběta Vachelová

Organizuje nábory studentů do Českého národního registru dárců kostní dřeně. Na ČVUT uspořádala akci s názvem „Zapište se někomu do života". Díky ní se do ČNR zapsalo 1 750 nových dárců kostní dřeně.

Peter Chalupianský

Pod záštitou Konta Bariéry rozjel projekt „Kde je Peťa?" a začal z Koreje prodávat a posílat do České republiky ručně psané pohlednice. V současné době Peter zakládá Klub SRDCAŘŮ – komunitu lidí, kteří chtějí dělat dobré skutky. Jeho nadšení a projekty již přinesly více než 750 000 Kč.

Petra Soukupová

V roce 2010 se tehdy patnáctiletá Petra a její bratr Jakub rozhodli, že založí originální orchestr. Dnes má těleso 65 členů, za sebou přes 60 velkých koncertů v Česku i v zahraničí. Říkají si Police Symphony Orchestra. Muzikanti podporují Nadační fond Hospital Broumov.

SRDCAŘI

Ludmila Böhmová

V roce 2015 iniciovala Ludmila vytvoření vzdělávacího programu Škola hrou v SAR. V rámci něho bylo dosud vyškoleno 399 místních učitelů a byl vyroben první slabikář v místním jazyce. Po roce pilotního projektu s novým slabikářem umělo číst a psát více než 80 procent prvňáků.

Maxim Čambor

V roce 2008 se na Maxima obrátila Nadace Leontinka a Maxim, nadšený sportovec, dovedl coby trasér do cíle Jizerské padesátky svého prvního nevidomého běžkaře. Od té doby zrakově postiženým sportovcům pomáhá. Založil spolek Jeden na jedno-ho s cílem umožnit sportování zrakově postižených se zdravým průvodcem.

Olga Štrejbarová

5

Na podzim 2016 si Olga Štrejbarová během reportáže uvědomila, že v domovech pro seniory žije mnoho opuštěných lidí, kteří roky nedostali dárek. Založila facebookovou skupinu Ježíškova vnoučata, kde si lidé mohli vybrat konkrétní přání v podobě daru nebo zážitku a posléze ho „svému" seniorovi splnit. Během prvního roku se podařilo splnit 600 přání, aktuálně je jich, i díky záštitě Českého rozhlasu, téměř 14 tisíc.

ZÁVĚŤ POMÁHÁ

Ivanka Kellnerová

(In memoriam)
Při sepisování závěti se rozhodla, že většinu svého majetku rozdělí mezi neziskové organizace pomáhající potřebným nebo osamělým lidem. Prostředky rozdělila mezi organizaci Život90, Člověka v tísni a Lékaře bez hranic.

Marcela Mejstříková

Tato aktivní osmdesátnice sama prošla onemocněním rakovinou prsu. Společně s Janou Drexlerovou a jejich lékařem MUDr. Václavem Pechou založila v roce 1999 sdružení Mamma HELP, které ženám s rakovinou prsu pomáhá. V roce 2014 se rozhodla, že sdružení Mamma HELP odkáže celé své jmění.

Michal Wagner

V roce 2010 odjel na léčebný pobyt do Lázní Aurora v Třeboni, kde ho zaujal rozsáhlý lázeňský park. Od roku 2013 daroval parku osivo v hodnotě přes 40 tisíc korun. Podílel se na tvorbě koncepce Plán péče o lázeňský park. Aby se park mohl rozvíjet i po jeho odchodu, rozhodl se ve své závěti odkázat 500 tisíc korun.

UŽ NEJSEM TAK NAIVNÍ

TEXT: NAĎA STRAKOVÁ, FOTO: HYNEK GLOS

K čemu je dobrý mezinárodní přesah, co vadí politikům na neziskovkách a co by dnes udělal jinak, říká v rozhovoru Šimon Pánek, šéf největší nevládní organizace v Česku.

Není větší ikony v českém světě neziskuku. Když se v roce 1988 osudově zatřásla země v Arménii a zanechala spoustu mrtvých a raněných, tehdejší student přírodovědecké fakulty sesbíral s přáteli materiální pomoc, naházel ji na korby nákladních aut a vyrazili tam. Z punkového začátku ryzí pomoci je po čtvrt století v Česku největší a ve světě nejznámější česká nevládní organizace Člověk v tísni. Čtvrt století jí šéfuje její někdejší spoluzakladatel Šimon Pánek. Mnohými považován za možného kandidáta na prezidenta, Pánek oslavil padesátku a k odchodu z neziskovky, která má roční obrat přes miliardu korun, se ani náhodou nechystá.

Člověk v tísni loni oslavil čtvrt století, vy padesátku. To jsou taková pěkná kulatá čísla. Provedl jste osobní bilanci?
Já se velmi málo vracím zpátky. Jsem celkem přízemní člověk, uvažující prakticky, jednoduše, takže ani v těch padesáti mě nějaké sentimentální bilancování nechytá. Už nejsem tak naivní, jako jsem byl v devadesátých letech. Když padl komunismus, rychle jsem najel na model vyhraněného liberalismu, že každý je přece zodpovědný sám za sebe, za svůj život, každý svého štěstí strůjcem… Dnes to vidím jinak. Ne každý se narodí se stejnými šancemi.

U nás ještě pořád spousta lidí přemýšlí v zastydlém liberalismu. Proč bychom si měli komplikovat život slabšími dětmi ve škole? Proč bychom měli dotovat jejich výuku? Proč bychom měli pomáhat lidem s problémy, jakkoli si za ně částečně mohou sami…? Velkým proponentem rozdělování na úspěšné a méně úspěšné, zajištěné a sociálně slabší, jsou Václav Klaus starší i mladší. Ale to jde přece proti stabilně fungující společnosti. Severské státy extrémně investovaly do koheze společnosti, promíchaly úspěšné s méně úspěšnými, silnější se slabšími. Pro společnost je důležité, aby ti, kteří jsou na tom hůř, se mohli dostat výš, ale je to důležité i pro ty, kteří jsou na tom lépe. Získávají jistou zkušenost, posiluje se solidarita.

Kam se za to čtvrtstoletí působení Člověk v tísni posunul?
Velkou výzvou pro Člověka v tísni je postupný přerod organizace, která ještě donedávna mohla být řízena na základě zvykových věcí a mezilidských vztahů, do organizace, která je už tak velká, že musí být řízena jako velká firma. Pro mě to není jednoduchý proces, protože jsme dřív byli parta kamarádů a kamarádek, a když jsme se nemohli shodnout, tak se čekalo, co třeba řeknu já nebo pár lidí kolem, a šlo se dál. To už dnes nejde. S postupným rozrůstáním jsme museli začít zavádět technickobyrokratická pravidla, jak to celé uřídit. Já nejsem technický typ, ale chápu to jako poznanou nutnost, protože jinak by to nefungovalo.

„Kdybych neřídil ČvT a neměl tři děti, tak si dokážu představit, že bych jel řídit do světa nějakou menší organizaci," říká po 25 letech vedení ČvT Šimon Pánek.

Dělal byste z dnešního pohledu něco jinak?
Kdyby šlo vrátit se o dvacet pět let, asi bych se soustředil daleko víc na práci v Česku – na výchovu k demokracii, k aktivnímu a zodpovědnému občanství, ke kritickému myšlení, na mediální výchovu. V devadesátých letech jsem měl pocit, že se tu demokracie dobře usazuje, že to tu bude dobré, že Balkán, Čečensko a jiné části světa nás potřebují víc. Bylo to dost naivní. Průzkumy ukazují, že lidé dnes mají malý zájem o to, aby demokracie fungovala, neumí být občansky aktivní, snadno se nechávají zatáhnout do povrchních názorů, nic si neověřují. Dnes si uvědomuji, jak křehká a tenká byla v devadesátých letech vrstva solidarity, dobrých úmyslů, vzájemné pomoci, potřebě naslouchání si… Kdybychom tehdy začali s výchovou k aktivnímu občanství a vedli lidi ke kritickému myšlení, možná bychom dnes byli dál. Mohli jsme přispět k tomu, aby si společnost byla jistější ve vztahu k demokracii a sebevědomější tak, že by víc odolávala mediálním manipulacím, propagandě, zástupným hrám v naší politice. Jak je možné, že ve Finsku věří fake news v násobcích méně lidí než tady? Jak to, že si tu lidé myslí, že v České televizi lžou, a místo toho věří řetězovým emailům, které jim posílají kamarádi?

Pokud společnost není schopná kriticky přemýšlet, je velmi slabá a je to nebezpečné. Je snadněji manipulovatelná.

Měl jste někdy chuť začít dělat něco jiného?
Ani nějak zvlášť ne. Někdy se mi vrací úvaha, že v politice by člověk mohl udělat možná víc… Kdybych neřídil ČvT a neměl tři děti, tak si taky dokážu představit, že bych se sebral a jel řídit do světa nějakou menší organizaci. Hodně mi pomohl půlroční sabbatical v zahraničí. Pomohl i Člověku v tísni tím, že se ode mě emancipoval a já se emancipoval od Člověka v tísni. Po návratu jsem si uvědomil, že tu také nemusím pracovat navždy, že ne vždycky musím brát všechno tak vážně a že spousta věcí jde i beze mě, někdy i lépe.

Máte nějaké momenty, které pro Vás byly v životě náročné?
Pro mě byla formativní válka na Balkáně. Bylo mi dvacet pět, jezdil jsem tam asi pět let, udělal si spoustu kamarádů, naučil se tamní jazyk. V posledních letech těžko snáším situaci v Čečensku nebo v syrském Aleppu. Někomu pomůžete přežít, zajistíte, aby neměli hlad, měli kde

složit hlavu, měli vodu, léky. A pak ve zprávách vidíte, jak rusko-syrské letectvo Aleppo rozbombarduje na kusy. Neneguje to tu poskytnutou pomoc předtím, ale není jednoduché uniknout pocitu zmaru, k čemu to všechno bylo. Jako když se snažíte zalepit na palubě díry a v podpalubí chybí kus lodě. Válka v Sýrii je absurdní, lidé ztrácejí své nejbližší, utíkají ze svých domovů a pak sledujete, jak v Radě bezpečnosti Rusko s Čínou podporují Assada. A máme zpátky polarizovaný svět. V tomhle smyslu mám občas pocit, že se svět za těch třicet let nikam neposunul.

Pro některé politiky je dnes až zábava šlapat neziskovkám na paty. Pociťuje to i Člověk v tísni?
Začnu od lesa. Glorifikace neziskovek tak, jak jsme ji zažili v devadesátých letech, je pryč. I na Západě jsou neziskovky, zejména ty, ze kterých se staly velké firmy, čím dál víc kritizovány. Lidé se tam ptají, proč by někdo, kdo vede non-profit, měl mít plat dvě stě tisíc. I ve střední Evropě probíhá zkoumání neziskovek, zejména těch velkých. Cítíme spoustu třecích ploch, ale pro nás to není nic nového. Dlouhá léta narážíme na spoustu lidí, kteří nás nemají rádi za témata, kterým se věnujeme – od lidských práv ve světě, programů sociálního začleňování až po řešení dluhových pastí. Určitá míra veřejné kontroly je potřebná, ale například rétorické útoky od prezidenta a ministrů na to, proč neziskový sektor spolyká tolik peněz, nebo návrhy některých stran ořezávat lidskoprávní pomoc, rozvojovou pomoc, to jsou figury v politické aréně, nikoli věcná debata.

Jaký to má dopad na vaše kolegy a kolegyně?
Představa, že politici neovlivňují myšlení lidí, je nesmyslná. Když vidíme, kolik lidí od nich bez přemýšlení přejímá celé fráze a názory… Na mě to tolik nepůsobí, protože jsem starý harcovník, začínal jsem už za komunismu, prošel jsem si několika válkami a osobními útoky, ale na mladší lidi to má větší dopad. Zejména na ty, kteří někde v příhraničních oblastech pracují deset hodin denně za patnáct tisíc korun měsíčně, dávají do toho srdce, pomáhají rozpadlým rodinám, sociálně slabším a pak se někde dočtou, že jsme darmožrouti. Pro ně to musí být těžké.

Proč to mají politici zapotřebí?
Politici, kteří vyjíždějí po neziskovkách, pracují v politické komunikaci s negací. Když se podíváme na slovník prezidenta Zemana, Tomia Okamury, celé SPD a nakonec i premiéra Babiše, všichni pracují s negací, s negativními informacemi, polopravdami, všechno je špatně a bude ještě hůř. Nenabízejí žádné pozitivní vize ani řešení skutečných problémů. Lidem, kteří mají pocit, že mají těžký život, nabízejí místo řešení nepřítele, který za to může. V devadesátých letech byli nepřítelem politici, pak Romové, dnes intelektuálové. V té negativní komunikaci hraje roli i vymezování se vůči něčemu, například vůči Evropě, která nás dusí, vůči světu, který nám nepřeje, Romům, kteří se moc množí, muslimům, kteří nás tu zaplaví. V neziskovém prostoru pracují přemýšliví lidé, čímž pro politiky představují názorového oponenta, jelikož tito lidé často poukazují na škodlivost jejich negativistické a často lživé rétoriky.

ČLOVĚK V TÍSNI V ČÍSLECH ČvT v současnosti působí v 60 městech v ČR i na Slovensku a ve více než 25 zemích světa. Mezi hlavní zdroje příjmů v r. 2016 patřily prostředky EU, státní rozpočet ČR, prostředky zahraničních vlád a agentur OSN, dary od jednotlivců a firem a další prostředky jiných donorů i z vlastní činnosti. V roce 2016 z těchto zdrojů pocházelo celkem 1 760 279 tis. Kč. Celkové náklady v roce 2016 činily 1 758 728 tis. Kč. Největší položkou byly náklady na humanitární pomoc a rozvoj, značná část prostředků zamířila na programy sociální integrace a podporu Centra pro lidská práva a demokracii. Na činnost kanceláře, péči o dárce a jiné provozní aktivity bylo vynaloženo přibližně 5 procent celkových nákladů. ČvT zaměstnává 1 500 lidí. Více na https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/jak-hospodarime.

KDYŽ SE PODÍVÁME NA SLOVNÍK PREZIDENTA ZEMANA, TOMIA OKAMURY, CELÉ SPD A NAKONEC I PREMIÉRA BABIŠE, VŠICHNI PRACUJÍ S NEGACÍ,

Proto jdou intuitivně proti nám. A pak se vždy hodí nabídnout lidem, kteří žijí v kolotoči nedobře ohodnocené práce, obecné nedůvěry v politiku, svět i budoucnost, ve zblázněné době internetové překomunikovanosti někoho, kdo za to může… Kdo se má jakoby lépe, méně pracuje, je darmožrout a ještě se tváří nadšeně, že má smysl života. V tomto ohledu jsou neziskovky výborný cíl. Místo, aby politici přiznali, že odpovědnost za kvalitu života lidí jde z 90 procent za nimi.

Jste zklamán, kam se český veřejný prostor od pádu komunismu rozvinul?
V českém veřejném politickém prostoru jsou osobní útoky na osobu nebo celé skupiny lidí běžnou věcí. V Německu je také spousta věcí velmi vyhrocených, nárazově tam přišlo velké množství cizinců, statisticky část z nich, byť by to byli jednotlivci, může být napojená na nebezpečné kanály, je to pro zemi velký problém, ale řeší to tak nějak obsahově, bez osobních útoků. U nás se lidé dělí na vítače a nevítače, každodenně vidíme hádky a útoky. Politici lidem nenabízejí úvahy o podstatách problémů, jejich sdělení jsou povrchní, neobsahová. Za třicet let se to vlastně příliš neposunulo. To je smutné.

Má Člověk v tísni přeci jen nějaké slabiny, kde pociťuje jisté ohrožení?
Díky tomu, že Člověk v tísni je veliká organizace, pevně zarostlá v české společnosti a s mezinárodním přesahem, máme jistou míru komfortu. Jak to jen jde, spolupracujeme s vládou, doma i v zahraničí. Nejsme protivládní, ale nevládní organizace, ale nejsme na vládě zcela závislí. Při naší velikosti si už lze vytvořit prostor na investice do kvality systému, expertizy, do vnitřního rozvoje společnosti, mezinárodních vztahů, fundraisingu, což malé nevládky nemohou. Ty žijou od projektu k projektu. Samozřejmě máme své slabiny. Kdyby se vláda rozhodla začít dusit například prostředky na práci v sociálně vyloučených lokalitách, v našem případě převážně tzv. „romských lokalitách," tak nás, tedy tuto velmi náročnou a strašně důležitou práci, jistě ohrozí.

Mají výpady politiků proti neziskovkám vliv na výši dárcovství?
Zatím mám pocit, že v absolutních číslech ne. Kdyby naši práci politici podporovali, sami šli příkladem a sem tam něco darovali, tak by to přispělo k většímu dárcovství. Musím říct, že útoky politiků na neziskovky jistou část lidí mobilizují. Počet útoků na neziskovky sice roste, zároveň ale roste i počet lidí, kteří nás podporují a přispívají nám. Absolutní čísla rostou, podle Nadace Via se soukromé dary loni pohybovaly kolem 7 miliard korun.

ŠIMON PÁNEK (1967) se narodil v Praze. Studoval obor biologie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. V listopadu 1989 byl studentským vůdcem, členem Koordinačního stávkového výboru studentů vysokých škol, členem Občanského fóra a týmu Václava Havla, jenž vyjednával o sestavení demokratické vlády. V roce 1992 spoluzakládal soukromou informační agenturu Epicentrum, přinášející zpravodajství z krizových oblastí světa. V letech 1992–1997 pracoval pro Nadaci LN. Spoluzakladatel a ředitel organizace Člověk v tísni, jedné z největších neziskovek ve střední Evropě.

PŘIJÍMÁME BITCOINY, S POZDRAVEM VAŠE NEZISKOVKA

TEXT: HANA DE GOEIJ

Existence kryptoměn s sebou přinesla i existenci kryptofilantropie. Na účty nadací přistávají bitcoiny od utajených dárců, kteří to podle všeho myslí dobře. Jedním z nejznámějších se v poslední době stal anonymní dárce pod přezdívkou Pine. Jak to celé funguje?

10

Přibližně v polovině prosince minulého roku uveřejnil na serveru Reddit neznámý dárce slib, že v následujících týdnech a měsících věnuje na charitu 86 milionů dolarů. V bitcoinech, takže pozorný čtenář namítne, že teď už to bude mnohem méně. Na podstatě věci to ale nic nemění, jen odhaluje jednu ze současných slabin kryptoměn. Štědrý dárce se ukrývá za hlavičkou Pineapple Fund. Těsně před koncem roku reportoval server Mashable, že dalším v řadě těch, kterým neznámý dobroděj ovocného jména poslal bitcoiny, je Internet Archive, servis, který zpřístupňuje online tisíce knih a dokumentů. Dostal rovný milion dolarů. V lednu se zase změnil svět malé nadaci Open Medicine. Jeho ředitelka dostala email od uživatele pod přezdívkou Pine, který jí sděloval, že její nadace dostane milion dolarů. Po emailové komunikaci přidal štědrý dárce další 4 miliony. Open Medicine či Internet Archive jsou jedněmi z téměř 60 příjemců finanční pomoci od záhadného bitcoinového miliardáře. Pine se stal synonymem pro nový fenomén, kryptofilantropii. Podle mnohých můžeme dost pravděpodobně být svědky převratu ve způsobu, jakým mohou charitativní organizace získávat prostředky.

K čemu je to dobré

Je potřeba říct, že nejde o novinku tohoto roku, velké charitativní organizace, jako například Červený kříž, si s kryptodárcovstvím pohrávají již nějakou dobu. Založí si online peněženku, díky níž mohou bitcoiny nebo jinou virtuální měnu přijmout, a následně ji smění na dolary. Existují také crowdfundingové platformy, například Bithope, kde mohou neziskovky vytvářet fundraisingové kampaně a prostředky sbírat výhradně v bitcoinech. A některé organizace dokonce spustily své vlastní charitativní virtuální mince, jejichž zakoupením dárce přímo podpoří daný projekt. Například Clean Water Coin byl uveden s jediným cílem, a tím je podpora neziskovky, která se soustředí na čistotu vod. Root Project, který bojuje s chudobou zase spustil Root Token, kterým financuje nejen své aktivity, ale také spoří svým zaměstnancům na důchod. Lze jen obtížně spočítat, kolik prostředků bylo v kryptoměnách již skutečně darováno, americká Fidelity Charitable, organizace, která zprostředkovává finanční dary charitám, spočítala, že v roce 2017 obdržela ve virtuálních měnách celkem 69 milionů dolarů, pro srovnání v letech

11

2015 a 2016 to bylo dohromady 7 milionů. Nárůst je tedy nezanedbatelný a pravděpodobně i nezastavitelný.

Existuje řada důvodů, proč je pro neziskové organizace atraktivní přijímat bitcoiny či jiné virtuální měny. Jedním z nich jsou transakční poplatky. Jedna z nejpopulárnějších online peněženek Coinbase si za zpracování daru v digitální měně neúčtuje vůbec nic. Oproti tomu při zaslání daru v tradičních měnách si třeba PayPal, který má poplatky jedny z nejnižších, i tak vezme 2,2 procenta z částky, kterou chcete poukázat na charitu. Stejně jako jiné formy finančního daru je možné si dar v bitcoinech odečíst z daní.

V neposlední řadě si od nového přístupu mnoho expertů slibuje vyšší transparentnost v tom, jak neziskové organizace nakládají se svěřenými prostředky.

AMERICKÁ FIDELITY CHARITABLE, ORGANIZACE, KTERÁ ZPROSTŘEDKOVÁVÁ FINANČNÍ DARY CHARITÁM, SPOČÍTALA, ŽE V ROCE 2017 OBDRŽELA VE VIRTUÁLNÍCH MĚNÁCH CELKEM 69 MILIONŮ DOLARŮ.

Vznikají inovativní platformy a crowdfundové projekty jako BitHope, které dovolují dárcům věnovat bitcoiny vybraným nadacím.

A to díky technologii, která kryptoměny pohání, blockchainu. Blockchain je totiž veřejný seznam či databáze, do níž jsou anonymně zaznamenávány všechny transakce, ke kterým s bitcoinem dojde. Ten seznam je sdílen všemi uživateli a jednou vložené záznamy již nemohou být změněny. Nadace BitGive dokonce spustila projekt GiveTrack, který by měl v reálném čase ukazovat, co se se svěřenými prostředky děje. Zajímavý experiment uskutečnil i World Food Program pod hlavičkou OSN. Syrským utečencům v Jordánsku poskytl kupóny s digitální měnou, které mohli směnit na vybraných trzích. WFP tak předal více než 1,4 milionu dolarů desetitisícům lidí a eliminoval potenciální nebezpečí plynoucí z transportu hotovosti. Organizace sama získala přehlednější a levnější způsob distribuce a sledování plateb. Čínský konglomerát Alibaba zase vyvinul unikátní donátorský program, založený na blockchainu, jménem AntLove, jehož prostřednictvím každý z více než 450 milionů uživatelů Alibaby může jednoduše přispět na charitu a zároveň sledovat, co se s jeho příspěvkem děje.

Dobročinné algoritmy

I přes to, že popsaná technologie vypadá velmi slibně, jde přece jen o technologii v začátcích, která se musí vyrovnávat s řadou problémů. Zaprvé není prozatím příliš rozšířená a ani uživatelsky příjemná. Samé algoritmy, kterými se nezainteresovaný člověk prokousává jen obtížně. Ale to se zřejmě změní. Někteří situaci přirovnávají k internetu na začátku 90. let, kdy bylo pro běžné uživatele těžké odhadnout a uvědomit si přínos této technologie. Uvědomění přišlo až s jednoduchým uživatelským rozhraním a názornými ukázkami toho, k čemu může být skutečně dobrý. Třeba k vytváření sociálních sítí.

Diskutabilní je i nezvratnost transakcí, které jsou s pomocí blockchainu prováděny. Pokud se totiž uživatelé nedomluví a vytvořením dalšího bloku nezvrátí ten předchozí, původní transakce platí. Neexistuje žádná autorita, ke které by bylo možné se dovolat. Rizikem je samozřejmě i volatilita digitálních měn, které mohou ztratit či získat i 10 procent své hodnoty denně. Počítat s ní v dlouhodobém výhledu je tedy velmi riskantní a neziskovky, které se rozhodnou si ji nechat či s určitou její hodnotou počítat, se mohou jednoho dne probudit

NĚKTEŘÍ SITUACI PŘIROVNÁVAJÍ K INTERNETU NA ZAČÁTKU 90. LET, KDY BYLO PRO UŽIVATELE TĚŽKÉ UVĚDOMIT SI PŘÍNOS TÉTO TECHNOLOGIE.

s nepříjemným překvapením. Díky technologii blockchainu by se také dárci mohli rozhodnout, že uvolní své prostředky pouze na určitou část rozpočtu dané neziskovky, a třeba úplně ignorovat administrativní náklady. To by zase mohlo mít za následek krach některých organizací, protože by nebyly schopny kontrolovat své finance.

Je nepravděpodobné, že by kryptoměny a blockchain v blízké době nahradily nebo rozvrátily tradiční způsob filantropie, ale bude docházet k řadě experimentů a inovací. V zásadě je to jednoduché, o co více se prosadí kryptoměny a technologie, na nichž fungují, a čím jednodušší budou na užívání, tím pravděpodobnější je, že naroste objem prostředků, které touto formou věnujeme na charitu. A je dost možné, že některé z jejich benefitů, třeba zmiňovaná transparentnost, způsobí to, že lidé na charitu pošlou víc. Zatím je vše ale ještě v plenkách.

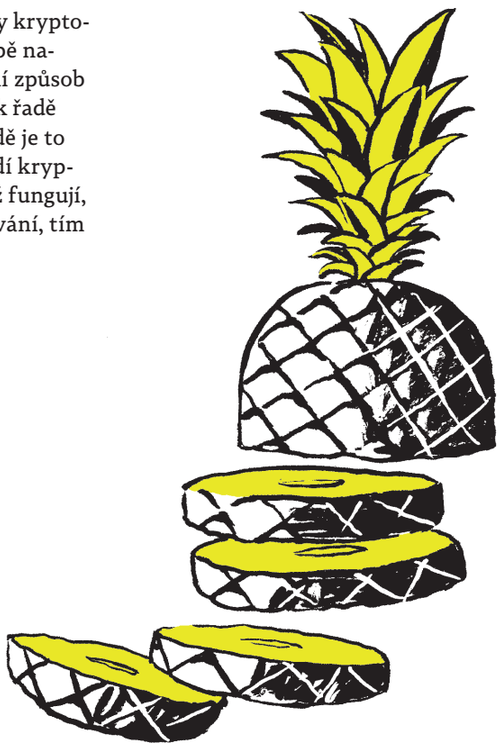

PINEAPPLE FUND O organizaci kolují informace, většina z nich je však neověřená. V prosinci minulého roku ji založil anonymní dárce, který používá přezdívku Pine a zřejmě patří k 250 největším držitelům bitcoinů na světě. Má prý v plánu na filantropii postupně rozdat bitcoiny v hodnotě 86 milionů dolarů, zatím zhruba 53 milionů rozdal mezi 59 organizací (informace platná k 1. březnu 2018), včetně milionového daru projektu Water Project, který pracuje v subsaharské Africe v odvětví čištění vody. Veškeré dary mohou být ověřeny, neboť systém operující s bitcoiny zaznamenává každou transakci do veřejně přístupné databáze.
Pine podle informací na webu www.pineapple.org dává přednost organizacím zabývajícím se duševním zdravím, ekologií, domácím a sexuálním násilím. A jak sám říká: „Vždycky jsem měl rád ananas. Mimo jiné obsahuje bromelin, což je enzym, který pomáhá štěpit bílkoviny, a když sní člověk ananasu příliš, má podrážděná ústa. Z toho vyplývá, že je dobré se o ananas dělit. Vlastním příliš mnoho bitcoinů na jeden život, a tak se o ně dělím.“

DNESKA VÁS POTŘEBUJU…

TEXT: PATRICK ZANDL, FOTO: ARCHIV PATRICKA ZANDLA, FACEBOOK/TEPLICKÝ DENÍK

Tak začínal 16. listopadu 2017 facebookový vzkaz Patricka Zandla. Předcházela mu fotografie prvňáčků z teplických Prosetic, která vyvolala na Facebooku rasistické a nenávistné komentáře. Český spisovatel, publicista a podnikatel Patrick Zandl spontánně a nesmírně úspěšně založil sbírku na podporu prosetické školy. Ve chvilce na Darujme.cz vybral 600 000 korun. Pro Umění darovat sepsal, jak se taková sbírka dělá.

Bylo těsně po parlamentních volbách, karty byly rozdány a o přízeň voličů už se nebojovalo. Když v regionálním Deníku vyšla vcelku banální fotografie prvňáčků teplické školy ZŠ Plynárenská a rozjela se kolem ní slušná přehlídka xenofobních, rasistických i jenom obyčejně dementních komentářů, bylo na politické scéně ticho. Ještě před pár dny byla každá záminka pro přiblížení se voličům vhodná, ale najednou nebylo proč. Těch dětí se nikdo nezastal. Čekal jsem ledasco, jen ne to ticho. Mlčení. A tak jsem do té školy napsal pár slov podpory. Že mě to mrzí, ale to mlčení neznamená souhlas nás všech. Alespoň ne můj.

A pak nás s pár přáteli napadlo, že by možná bylo zajímavé složit se a poslat pár korun jako příspěvek na výlet do hor či na něco jen tak pro radost. Za pár dní jsme vybrali téměř 600 000 Kč a to už by mohlo na nějaké přilepšení dětem stačit. Tím by příběh mohl skončit. Jenže dobročinnost, to není jen tak. A to je to ponaučení z příběhu.

Není to jen tak

Udělat sbírku právně v pořádku není jen tak. Občan nemůže udělat sbírku, aniž by vybrané peníze nezdanil jako příjem, na nic takového jako „občanskou sbírku“ český zákon nepamatuje. Musíte mít společnost a sbírku zaregistrovat. Naštěstí existují dárcovské portály, přes které si lze papírování a výběr peněz zjednodušit, využili jsme Darujme.cz.

Také obdarovat někoho není jen tak. Je lepší dopředu probrat, za jakých podmínek může obdarovaný peníze přijmout. Školy zpravidla ve svých pravidlech na nějaké to obdarování rodiči pamatují, ale upravují formu. Příjem daru je, či naopak není možné účelově vázat a bude podléhat schválení školskou radou a zřizovatelem, jako v tomto případě. Což znamená, že věc se zdrží, rozhodně to není tak, že peníze obratem pošlete a bude vyřízeno. V tomto případě, kde se navíc kauza stala v médiích probíranou, bylo nutné postupovat striktně, všechno vyčíslit, podchytit papíry, aby postup nikdo nemohl napadnout. Původně jsem to považoval za přehnané a později vysvětlím, jak moc jsem to ocenil.

A ta poslední věc, která vypadá tak jednoduše: co s takovým darem. Jak jej použít? Částka už byla vyšší, než aby byla jen „příspěvek na výlet“, a tak se mi zdálo vhodné, aby z ní prospěch měli i ostatní žáci školy, tedy aby byla využita na něco dlouhodobě použitelného. Na jednu stranu je ve školství mnoho „investičního potenciálu“, jenže teplická škola není žádná ruina. Město

„Těch dětí se nikdo nezastal. Mlčení. A tak jsem do té školy napsal pár slov podpory,“ říká zakladatel sbírky pro prosetické školáky, publicista Patrick Zandl.

se o ni hezky stará, budova je zateplená, vymalovaná, veselá. Učební pomůcky se obstarávají z fondů ministerstva, ani to ale není nijak kritické. Jedna z možností byla investice do vybavení počítačové třídy. To ale vzal na svá bedra CZ.NIC, zájmové sdružení zajišťující chod doménové infrastruktury českého internetu, a začal se školou projednávat nákup vybavení učebny.

S dárci se musí mluvit

Poněkud patovou situaci vyřešila domluva s další institucí, která se pustila do podobné sbírky. Romea přišla ve stejný čas s podobně koncipovanou sbírkou, v níž část částky byla určena do stipendijního programu a druhá část pro teplickou školu. Když jsme zjistili, že děláme podobné sbírky, domlouvali jsme se na jejich sloučení, jenže pak se ukázalo, že sbírky jsou přece jen mírně rozdílně koncipované a bylo by složité projednat s dárci jejich sloučení, přičemž transparentnost v nakládání s prostředky i v zaměření sbírky je pro důvěru dárců základním aspektem. Kvůli „osobnímu pohodlí“ jsem nechtěl riskovat zpochybnění záměru a domluvili jsme se nikoli na sloučení, ale koordinaci kroků.

Byla to pak Romea a Ivan Gabal, kdo se dali do vyjednávání o tom, jak peníze využít k proškolení učitelů a zajištění pomoci pro žáky školy v dalším profesním rozvoji a volbě středoškolského vzdělávání. Pravda totiž je, že české školství hodně mluví o inkluzi, ale žádnou velkou podporu k ní neumí vytvořit. Ivan Gabal domluvil výměnu zkušeností například s německými školami, v nichž se běžně učí žáci různých etnických skupin a školy jsou na to zvyklé. Například partnerská škola v Pirně souhlasila s bezplatnou výměnou zkušeností, pedagogům je ale třeba zaplatit cestu a ubytování, na což

Tato fotografie prvňáčků z teplických Prosetic na Facebooku způsobila vloni na podzim nejdříve skandál, následně velkou vlnu podpory škole.

by škola ze svých zdrojů prostředky neměla. Vybraná částka tak poslouží všem: pedagogům k osobnímu rozvoji a vzdělávání, stejně tak žákům, těm se také dostane další profesionální pomoci v profesním směřování na úrovni, jakou by si škola jinak nemohla dovolit. Tolik samozřejmě ideální teorie, zda se naplní, jsme si slíbili vyhodnotit za rok.

A na co se při darování zapomíná? Snadno a rádo na komunikaci s dárci. A na lidskou zlobu. S dárcovskou komunikací jsem naštěstí určité zkušenosti měl a dal si poradit. Je důležité si předem promyslet, jaké jsou podmínky sbírky a co se třeba stane, když se sbírku nepodaří přebrat, zda se bude vracet, nebo se najde jiný dárce. V tomto případě jsem sbírku slíbil převést Lékařům bez hranic, které jsem považoval za naprosto neutrální, a překvapilo mě, kolik lidí bralo vážně útoky na ně od představitelů české rádobypolitické scény a považovali je spolu s Člověkem v tísni za „problematický fallback režim“. Nechtěně jsem se musel stát obhajovatelem a agitátorem jak za Lékaře, tak za Člověka v tísni. O průběhu sbírky jsem informoval během času velmi detailně a lidi to zajímalo, chodilo velké množství podnětů, díky/kvůli nimž jsme například po dohodě se školou zařadili mezi dary i kurz bezpečného internetu zajištěný sdružením CZ.NIC.

16

Utajený obraz

I v tak jednoduché sbírce a akci se najde lidská zloba. V tomto případě anonymní udání na finanční úřad. Část sbírky totiž byla vybrána přes dary v kryptoměnách a s nimi český právní řád příliš nepočítá, nebylo vůbec jasné, jak s nimi zacházet. Tady se hodilo to, že papírování kolem sbírky bylo docela důkladné, žádné „tak jsem vám to poslal“. Nakonec se zdá, že se podařilo finanční úřad přesvědčit, že i operace v kryptoměnách proběhly v pořádku, úřad byl mimochodem velmi vstřícný a omluvně vysvětloval, že na udání se prostě něco odpovědět musí.

Nakonec jsem si přece jen ze sbírky odnesl osobní hmotný prospěch, který jsem před finančním úřadem zatajil. Obraz, který mi namalovaly děti a který visí u mne v obývacím pokoji.

Důležitější byl pro mne ale prospěch nehmotný. Dobrý pocit z toho, že české společnosti stále ještě nejsou rasismus a netolerance ve společnosti lhostejné, že se nestávají společenskou normou. Z toho, že mnoho lidí se umí napřít pro společnou věc. A taky hlubší setkání s tím, jak fungují politiky tolik proklínané „nevládky“. Bez sdružení Romea a Ivana Gabala by se nepodařilo zdaleka tak přímočaře a hladce dojednat spoustu věcí. Měli přehled, kontakty, zkušenosti, jak takové věci řešit, a díky nim se daří z vybrané částky vytěžit to, co měli darující v úmyslu. Lepší budoucnost pro děti ve škole.

PATRICK ZANDL (1974) Narodil se v Mnichově. Je českým podnikatelem, publicistou a spisovatelem, jedním z „otců českého internetu“. Při studiích religionistiky se v zahraničí seznámil s technologií GSM. V roce 1996 založil server Mobil.cz, který o pět let později spolu se servery Technet a BonusWeb prodal vydavatelství MAFRA. Věnoval se bezdrátovým sítím a telekomunikacím, rozjel web Marigol, internetové firmy Cinetik a Pipeline. V roce 2006 začal pracovat na projektu Stream.cz. Vydal elektronicky knihy Koncernová pětiletka, Apple: cesta k mobilům. Byl šéfredaktorem serveru Lupa.cz, je vedoucím projektu Turris.

DŮLEŽITĚJŠÍ BYL PRO MNE DOBRÝ POCIT Z TOHO, ŽE ČESKÉ SPOLEČNOSTI STÁLE JEŠTĚ NEJSOU RASISMUS A NETOLERANCE VE SPOLEČNOSTI LHOSTEJNÉ, ŽE SE NESTÁVAJÍ SPOLEČENSKOU NORMOU.

FACEBOOKOVÝ STATUS PATRICKA ZANDLA 16. listopadu 2017, kterým sbírku na pomoc prosetické základní škole vyhlásil:

17

Dneska vás potřebuju.
Někdy je mi ze situace v Česku opravdu těžko. Ne kvůli volbám. Ne kvůli prezidentovi. Kvůli nám. Škola u Teplic. Nadávky, výhrůžky na adresu dětí. Granáty a plyn. Když už si vysvětlím, že je to lokální výron frustrace a čekám její hromadné odsouzení, slyším jen ohlušující ticho. Je mi zle z takového ticha.
Je čas si to říct na rovinu. Když vidíme zlo a mlčíme, jsme sami součást zla. Udělat jen to málo jako říct „je hnus navážet se do dětí, natož jim přát plyn“ snad nevyžaduje velkou osobní oběť. Stále snad jsme země, kde se smí ohrožování dětí odsoudit. Proč jsme to teda neudělali?
Já původně pod dojmem své nevýznamnosti. Co koho zajímá můj pohled. Ale včera mi došlo, že čekám marně na to, až se dětí zastane někdo významnější. A tak jsem do té školy napsal s pár slovy podpory a otázkou, zda pro ně mohu něco udělat. Na něčem jsme se dohodli nebo dohodneme, to zařídím. Vás potřebuju na to, abych věděl, že nejsem sám. A ty děti a učitelé vás potřebují.
Tady je oficiální stránka sbírky:
https://www.darujme.cz/projekt/1200601
Vyndejte z kapsy mobil, kreditku a přispějte cokoliv. Desetikačku. Stovku. Já tam zatím pošlu tisícovku. Jak kdo chcete, jak kdo můžete – nejde ani tak o částku (sám nevím, co je dneska optimální dar), jako o to, že to uděláte. Já peníze 1. 12. 2017 sečtu a za nás všechny pošlu do té školy a vyřídím darovací smlouvu (což je důvod, proč nemůžete peníze posílat přímo jim, musí se vyřídit smlouva).
Těžko vybereme peníze tak, aby se něco velkého změnilo. Nepostaví za ně nový barák, ale možná si líp vybaví učebnu počítačů, kterou chtějí dělat. Možná ani to ne. Ale uvidí, že nejsou sami. Uvidím to já. Uvidíme to my.
PS: Může se stát (a já to dost chápu), že už nechce dělat převody viditelně přes banku, ale raději anonymně. Takže peněženky na nejběžnější kryptoměny:
Bitcoin: 1CoKtG1Pj8LAr1KXX8siMRXQvjq2MVqFXc
Litecoin: LaUh9LewcSvUPogwxBGctQ42Ceh4xt2aFo
Ethereum: 0xd74F8dB4D9190BfeD5C09abb494EcC04fAAC93C1
PPS: Technická poznámka. Kdyby se stalo, že škola nakonec z nějakého důvodu dar nebude moci přijmout (zatím není, proč by nemohla, ale stát se to asi může), vybrané příspěvky rozdělím na půl a pošlu Lékařům bez hranic a Člověku v tísni. Vracet vám nic nebudu, to už je moc práce.

DISRUPTIVNÍ FILANTROP

TEXT: ANASTÁZIE HARRIS, FOTO: EPIC FOUNDATION

Kdo rychle dává, dvakrát dává. A co když někdo navíc dává strategicky a umí charitu ušít na tělo? Alexandre Mars je uznávaný podnikatel, miluje „disruption“, magické slovo posledních let. Rozhodl se narušit i zákonitosti dobročinnosti.

Když dítěti v anglosaských zemích vypadne zub, dá si ho pod polštář. Nechá ho tam pro zoubkovou vílu, takže do rána zub zmizí a místo něj se pod polštářem objeví peníze. Býval to dříve dolar, ale inflace se nevyhýbá ani říši pohádek, takže dnes je to spíš pětka. Když peníze pod polštářem našla dcera Alexandra Marse, udělala mu obrovskou radost. Řekla totiž, že je dá na charitu. Mars se zaradoval, že své nadšení dávat dokázal přenést i na své děti. Pro Financial Times prohlásil: „Já jsem rozhodně v šesti letech žádné silné sociální cítění neměl…“ Před třemi lety v New Yorku Marse vyhlásili coby jednoho z dvaceti nejvýznamnějších dárců pod čtyřicet.

Mars je příkladem úspěšného podnikatele, který přeskakuje z jednoho projektu do druhého. Dnes žije v Brooklynu, ovšem pro jeho původ z Francie se mu přezdívá francouzský Bill Gates. Začal v sedmnácti s firmou, která uspěla v promování koncertů. Zatímco studoval, ještě v 21 letech založil jednu z prvních evropských marketingových agentur. O pár let později začal budovat svůj venture fond: Mars Capital, řetězec drobných firem a start-upů. Svá další podnikání prodal, jedno z nich koupila BlackBerry.

Alexandre Mars se rád nahlas ptá: „Proč bych měl dávat na charitu, když si nejsem stoprocentně jistý, nakolik je moje pomoc efektivní?“ Nebo: „Proč se nespoléhat víc na vlády?“ Či: „Jak můžu vědět, komu se dá věřit?“ „Proč bych se měl kvůli svému bohatství cítit provinile?“ Mars je hezký chlap, ale vždycky když si sám na tyto otázky odpovídá, probleskuje ovzduším jeho tvrdá umanutost, s kterou se vyšplhal na vrchol. „Na cynismus se nemůžete vymlouvat, nesmíte přestat hledat efektivní cesty v dobročinnosti,“ říká rezolutně svým bohatým spolubesedníkům.

Alexandre Mars si založením nadace Epic Foundation podle svých slov splnil sen. Nadace konzultuje pomoc se vzděláním dětí z chudých oblastí ve světě s odborníky na moderní technologie. Veškeré dary nadaci putují do vzdělávacích programů, chod nadace hradí sám Mars.

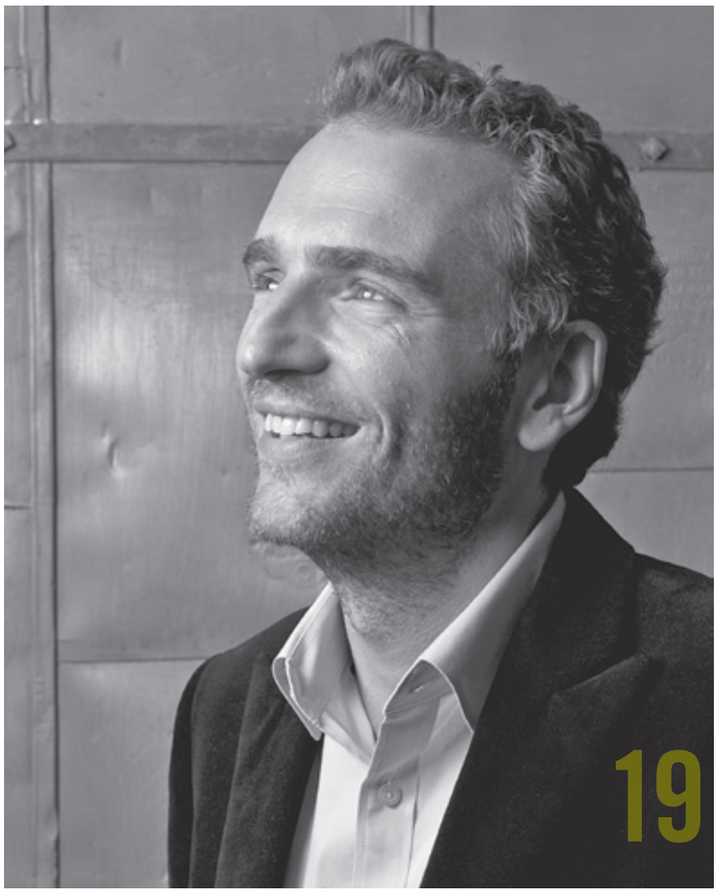

„Na cynismus se nemůžete vymlouvat, nesmíte přestat hledat efektivní cesty v dobročinnosti,“ říká americký podnikatel a filantrop Alexandre Mars.

Epická nadace

V roce 2013 s manželkou vzali děti ze školy a osm měsíců cestovali: Mongolsko, Sydney, Moskva, Bangkok, Havajské ostrovy, Peru… Jenomže Mars netahal děti po turistických trasách a neukazoval jim památky. V každé zemi se vyrazili setkat s místními charitativními skupinami, dobrovolníky a filantropy. A všech se ptal: „Co by se mělo udělat, abychom mohli pomoct víc lidem?“

Při své dlouhé cestě se dozvěděl, že jsou tři hlavní důvody, proč lidé nedávají víc: Nemají důvěru k charitám. Nevědí, kterou si vybrat. Nemají čas zjišťovat, která by jim byla nejvíc po chuti. Vrátil se s tím, že ze všeho nejdůležitější je najít způsob, jak spojit dárce s charitou, která by byla jejich srdci nejbližší, s dobročinnou akcí pocitově

TŘI HLAVNÍ DŮVODY, PROČ LIDÉ NEDÁVAJÍ VÍC: NEMAJÍ DŮVĚRU K CHARITÁM. NEVĚDÍ, KTEROU SI VYBRAT. NEMAJÍ ČAS ZJIŠŤOVAT, KTERÁ BY JIM BYLA NEJVÍC PO CHUTI.

„Měníme způsob darování… Člověk může sám jít a stavět školy. Nebo může investovat své peníze s využitím svých schopností a kontaktů," vysvětluje Mars. Velkorysí dárci mohou rozvoj dětí díky jejich příspěvku sledovat pomocí aplikace.

pro ně nejdůležitější. A výsledkem jeho koumání a hledání je Marsův nejnovější počin: Epic Foundation.

Jedná se o organizaci, která jak jednotlivcům, tak korporacím nabízí, že jim pomůže vyřešit krize dětí a mladých lidí, které (prostřednictvím vybraných charit) má Epic Foundation ve svém portfoliu.

Mimo jiné Mars například nabízí, aby se firma zavázala, že procento z výtěžku prodeje firmy (pokud k němu v budoucnosti dojde) bude darováno charitě. Půvab návrhu spočívá v tom, že když se tak nestane, nemusejí nic platit. Mohou také darovat procento svého bonusu, profitu.

Jedním z jeho velmi chytrých nápadů (protože je tak efektivní) je nabídka odvádět procento platu všech zaměstnanců té které firmy. Například ředitelka marketingu Dior Couture slyšela o práci, kterou Epic Foundation dělá ve Francii, a byla natolik unešená, že nabídla spolupráci.

Jejích 1 300 zaměstnanců zaokrouhlilo směrem dolů svoje platy a rozdíl od té doby automaticky odvádějí přímo charitám, které je zaujaly.

Alexandre Mars je ze srdce přesvědčený, že pro charitativní účely je toto nejefektivnější cesta: hromadné, společné odvádění, které spojuje celé skupiny, celé firmy, celé společnosti. Dává jim společný cíl, sdílený dobrý pocit. Rozrušuje hranice mezi „zaměstnáním" a „konáním dobra". A má pravdu v tom, že je

O NADACI EPIC **Neziskovou organizaci Epic založil v roce 2014 podnikatel, investor a vizionář Alexandre Mars v New Yorku. O rok dříve prodal svůj čtvrtý start-up a rozhodl se stát filantropem. Nadace je mostem mezi novou generací dárců, mileniálů filantropů, korporací a nadací na jedné straně a organizacemi podporujícími děti a mládež na straně druhé. Marsova vize je disruptovat filantropické odvětví, vytvářet nový způsob výběru dárců a příjemců darů za použití technologií. Epic nezveřejňuje své dárce, ale z jiných zdrojů je zřejmé, že jí pravidelně přispívají Facebook, Giphy, Vice, L'Oreal nebo Carrefour.**

PRO MILENIÁLY JE VÝŠE VÝPLATNÍ PÁSKY MÉNĚ DŮLEŽITÁ NEŽ POCIT SMYSLUPLNÉHO ŽIVOTA.

důležité, aby si lidé uvědomili, že nemusí nutně opustit svět profitu, aby mohli konat dobro. Co se ale zatím nepodařilo, je přesvědčit velké korporace, které sedí na největším balíku peněz, aby změnily svůj přístup k dávání. Teprve když velké korporace zavedou dávání jako normu, pak se dávání stane zaběhnutým, samozřejmým normálem.

Filantropie podle mileniálů

Alexandre Mars řekl Financial Times, že Epic Foundation není jen zdroj informací a iniciativ, je to především hnutí. Oslovují novou generaci podnikatelů s tím, ať prosperují z toho, že činí dobro. Charity, které má Mars v portfoliu, jsou vybrané podle efektivity lidmi pracujícími v jednotlivých oblastech. Vyhodnocovatelé nejsou žádná ořezávátka, patří mezi ně například dnes už filantropická dvojice – legenda – Melinda a Bill Gatesovi. Mars si vybavuje, že vyhodnotili přes tři a půl tisíce přihlášek ze sto deseti různých zemí. Zamítání neúspěšných charit je brutální proces, ale Mars trvá na tom, že svým dárcům musí zprostředkovat neprůstřelně spolehlivé dobročinné organizace. Řídí se přitom třemi věcmi: dopadem, operacemi a vedením. A kvalitu těchto tří faktorů nemilosrdně a velmi zblízka v Epic Foundation vyhodnocují.

Přitom zprostředkovávají kontakty opravdu nejrůznějších charit. Například jednou z nich je anglický The Brilliant Club, kde dobročinná organizace pomáhá dětem ze sociálně slabých vrstev dostat se na prestižní univerzity. Dělají to tak, že zapojují celou komunitu vynikajících lektorů s doktoráty do spolupráce s vybranými základními školami.

Mars sám peníze nedává, ale financuje fungování Epic Foundation a zaručuje bezchybné fungování jejich kanceláří v Paříži, Londýně, Bruselu, Dubaji, Bombaji, Bangkoku a San Francisku. Vloni překročili plán vybrat ve fundraisingu 1 milion dolarů.

Mars nenávidí, když někdo lidem konkrétně předepisuje, kolik by měli dávat. Myslí si, že to poškozuje dobročinné organizace. Podle něj se lidé musejí sami rozhodnout, musejí mít volbu a musejí tak činit s dobrým pocitem. Ne ze stresu, že jsou k tomu nepřímo donuceni. A přiznává, že jeho model není přijatelný pro všechny. On sám teď věnuje Epic Foundation devadesát procent svého času. Je to pro něj v tuto chvíli důležitější než nuly naskakující na konci čísla jeho příjmů.

Mars má pravdu taky v tom, že všem připomíná, že pro mileniály je výše výplatní pásky méně důležitá než pocit smysluplného života. Svět byznysu a korporací na to nesmí právě teď zapomínat, protože čím dál víc platí, že firma, která zapomíná konat dobro, nedokáže získat do svého týmu ty nejlepší lidi.

ALEXANDRE MARS (1976) **Je zakladatelem a CEO nadace Epic Foundation. Celý život podniká v USA i v Evropě v moderních technologiích, svůj první byznys rozjel v 17 letech. V roce 1996 založil společnost A2X. V letech 1998–2001 založil a vedl investiční fond Mars Capital, poté založil PhoneValley S.A. Svoji další firmu ScrOOn prodal v roce 2013 BlackBerry. Je aktivním členem Kruhu globálních filantropů v Synergos.**

BYE BYE, PLASTOVÝ PYTLÍKU

Letos budou na ostrově Bali zakázány plastové tašky a pytle. Může za to iniciativa Bye Bye Plastic Bags, kterou před třemi lety rozběhly dvě sestry ve věku 10 a 12 let. Melati a Isabel Wijsenovy se cestou ze školy, prestižní balijské Green School, bavily o tom, že se jejich krásný ostrov mění ve skládku plastového odpadu.

Na Bali se vyprodukuje 680 kubíků plastového odpadu denně, což odpovídá jedné čtrnáctipatrové budově. Z igelitových tašek se pak recykluje méně než pět procent. Holky se rozhodly, že ostrov plastových tašek zbaví.

Vyrazily na balijské letiště. Nechaly se vyhazovat, až se dostaly k obchodnímu manažerovi letiště. Ten nakonec prohlásil: „Nemohu uvěřit, že to říkám, ale máte svolení vybírat u příletů podpisy.“ Už za půldruhé hodiny jich měly téměř 1000.

Daly dohromady iniciativu Bye Bye Plastic Bags. Dobrovolníci mluví s dětmi ve školách i s turistickými centry, s lidmi na trzích i festivalech. Iniciovaly distribuci alternativních tašek, síťovek a biodegradabilních pytlíků. Chtěly mluvit s guvernérem, a když to nešlo, zahájily hladovku. Informace šířily po sociálních sítích a už druhý den si pro ně přijela do školy policie. Dovezla je rovnou do kanceláře guvernéra Bali a svérázná spolupráce začala. „Nenechte si namluvit, že jste příliš malé nebo že tomu nerozumíte,“ říkají Melati a Isabel na přednášce TED.

JEN SE SÍŤOVKOU

→ 9 OTÁZEK

MYŠLENKY V PĚT RÁNO

Foto: Archiv Lady Brůnové

LADA BRŮNOVÁ (1987) má v oblasti PR jedenáctiletou zkušenost. Od ledna pracuje v Elpidě, v organizaci měnící způsob přemýšlení o stáří. Předtím působila v NF Neuron na podporu vědy, v PR agenturách Neopublic, AC & C PR a Pleon Impact, ve kterých pracovala pro značky British Airways, Hewlett-Packard, Nokia nebo RedBull. Působila v Loono, pro které připravila kampaň #prsakoule, jejímž cílem je naučit mladé lidi, jak odhalit rakovinu prsou a varlat včas. V roce 2012 spoluzaložila pražskou odnož Creative Mornings, ranní přednášky napříč obory, kterou čtyři roky vedla. Vystudovala FSV UK, obory Marketingová komunikace & PR a Mediální studia. Šest měsíců strávila na University of Jyväskylä ve Finsku.

Kdy jste se poprvé přiblížila filantropii?
Asi když jsem před mnoha lety začala s mini osobním experimentem: usmívám se na cizí lidi, protože to možná někomu z nich zlepší den.

Kdy jste poprvé podnikla sama něco dobročinného?
Ráda kreslím a dělá mi radost posílat obrázky dál. Uveřejňovala jsem je na sociálních sítích s výzvou, že pokud někoho potěší, jsou jeho. A pak mě napadlo: co kdybych je darovala výměnou za to, že někdo zašle (byť jen symbolickou) částku neziskovému projektu?

Inspiruje vás nějaký filantrop?
Fascinují mě všichni, kdo věnují nejen své peníze, ale i čas a vědomosti, aby pomohli.

Jaký filantropický počin vás nejvíc v životě zaujal?
Moje cesta do Elpidy vedla skrze knížku Konec moře, kterou jsme vydaly se Zuzkou Kučerovou. Její výtěžek jde na Linku seniorů. Kamarád Martin mi napsal zprávu, jestli můžu nějak zařídit, aby mu přišla jen jedna kniha – chtěl seniory podpořit víc, tak jich objednal rovnou třicet. Takoví lidé jsou v mých očích superhrdinové.

Jaké jsou ve filantropii nástrahy?
Krátkozrakost a krátkodobost.

K čemu je podle vás na světě nutná filantropie?
Dalibor Dědek říká, že chceme-li žít v lepším světě, musíme začít každý u sebe. Namísto nadávání, že jsou v lese odpadky, je lepší se ohnout a prostě je donést do koše.

Měl by se v dobročinnosti více angažovat stát?
Řada neziskovek supluje svými aktivitami roli státu, mnohdy lépe a efektivněji. Víc by se měly angažovat i firmy: všechny značky dychtí po emocích, které často vytváří uměle. Kdyby začaly spolupracovat s dobročinnými projekty, které příběhy nesou přirozeně, budou z toho profitovat všichni.

K čemu myslíte, že přispívá vaše úsilí?
V Elpidě měníme pohled na stáří. Slovo důchodce/senior má v našem jazyce nešťastnou konotaci, ale jak říká Karel Tejkal: „Stáří je jediná cesta, jak se dožít vysokého věku."

Kdybyste měla neomezeně prostředků a času, kam byste svoji filantropickou energii vložila?
Dlouhodobě hořím pro vědu a téma stáří a mezigeneračního dialogu. Každý máme omezené množství energie, věřím, že tu filantropickou bychom měli vkládat do projektů řešících problémy, které nám skutečně leží na srdci. Melinda Gatesová mluví o tématu na pátou hodinu ranní: O čem přemýšlíte v pět ráno, když nemůžete spát?

UMĚNÍ DAROVAT
THE ART OF GIVING

ČTVRTLETNÍK PRO OBNOVU ČESKÉ FILANTROPIE

24 / JARO 2018

Vydává Nadace Via, Dělnická 1324/9, 170 00 Praha 7
Redakční rada Jiří Bárta, Martin Brát, Dagmar Goldmannová, Ivana Janečková, Miroslav Motejlek, Mikoláš Orlický, Ivan Pavlíček, Lenka Schönfeldová, Marek Šálek
Šéfredaktor Nora Grundová
Grafická úprava Tomáš Brichcín, Robert V. Novák
Jazyková redakce Martin Brát
Externí spolupráce Hana de Goeij, Anastázie Harris, Naďa Straková, Patrick Zandl
Produkce Kristina Papoušková
Ilustrace Jan Laštovička
Tisk Indigoprint

Vaše náměty a připomínky zasílejte na e-mail: umenidarovat@nadacevia.cz, kde můžete také objednávat zasílání časopisu zcela zdarma.
ISSN 1805-4390, ev. č. MK ČR E 20786
Neprodejné

NADACE VIA

www.nadacevia.cz, www.umenidarovat.cz

ČASOPIS UMĚNÍ DAROVAT VYCHÁZÍ DÍKY PODPOŘE DONA HAMERA,
VÁCLAVA DEJČMARA, IVANY A TOMÁŠE JANEČKOVÝCH, MARTINA KULÍKA A DALŠÍCH.